

A szellemi tulajdonvédelem és a szabadkereskedelem aktuális kérdései

Készült a Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kara
Bűnügyi Tudományok Intézetében,
Civilisztikai Tudományok Intézetében,
Magyar Jogtörténeti Tanszékén,
Nemzetközi Magánjogi Tanszékén,
Összehasonlító Jogi Intézetében,
Római Jogi Tanszékén.

***A SZELLEMI TULAJDONVÉDELEM
ÉS A SZABADKERESKEDELEM
AKTUÁLIS KÉRDÉSEI***

Szerkesztette:

Görög Márta – Mezei Péter

Iurisperitus Kiadó
Szeged, 2018

A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára

Sorozatszerkesztő:
Balogh Elemér
egyetemi tanár

- © *Árkosy Lilla, 2018*
© *Bakos-Kovács Kitti, 2018*
© *Faludi Gábor, 2018*
© *Görög Márta, 2018*
© *Hajdú Gábor, 2018*
© *Harkai István, 2018*
© *Homoki-Nagy Mária, 2018*
© *Mezei Péter, 2018*
© *Molnár Erzsébet, 2018*
© *Pákozdi Zita, 2018*
© *Schultz Márton, 2018*
© *Sztoján Krisztina, 2018*
© *Vig Zoltán, 2018*

Lektor:
Faludi Gábor

A könyv megjelenése az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósul meg.

Műszaki szerkesztő:
Kovács Ildikó

Felelős kiadó:
Balogh Elemér dékán, a Pólay Elemér Alapítvány kuratóriumának elnöke
Készült az Innovariant Kft.-ben
Felelős vezető: Drágán György
ISSN 1786-352X
ISBN 978-615-5411-63-2

TARTALOM

Faludi Gábor: Előszó	6
Bakos-Kovács Kitti: A szabadkereskedelem és a szellemi tulajdonvédelem kölcsönhatása	12
Mezei Péter – Harkai István: Szabadkereskedelem és szerzői jog. Az Európai Unió Kanadával, Dél-Koreával és a CARIFORUM-államokkal kötött szabadkereskedelmi megállapodásainak szerzői jogi vonatkozásai.....	25
Zoltán Víg – Gábor Hajdu: Ceta and Regulatory Chill	44
Schultz Márton: A cégnév szellemi tulajdon jellege és viszonya a személyiségi joghoz.....	55
Homoki-Nagy Mária: A védjegy magyarországi történetéről.....	68
Árkosy Lilla: „Védjegyjog a játékipiacon”. Hatályos védjegyjogi szabályozásunk alapjai egy jogeset tükrében.....	78
Görög Márta: Tanulhatunk-e az ipar-egyetem együttműködés Bayh-Dole Act modelljéből?.....	92
Sztoján Krisztina: A szellemi alkotó tevékenységet ösztönző uniós jogi eszközök. Az „innovatív unió értékelése	104
Pákozdi Zita: Ideiglenes intézkedés és kártalanítás – egyensúly az iparjogvédelemben	116
Molnár Erzsébet: Az üzleti titok és a know-how fogalmának értelmezése a büntetőjogi védelem szempontjából.....	130

TANULHATUNK-E AZ IPAR-EGYETEM EGYÜTTMŰKÖDÉS BAYH-DOLE ACT MODELLJÉBŐL?

Görög Márta
egyetemi tanár

*Civilisztikai Tudományok Intézete
Szegedi Tudományegyetem*

„New frontiers of the mind are before us, and if they are pioneered with the same vision, boldness, and drive with which we have waged this war we can create a fuller and more fruitful employment and a fuller and more fruitful life.”¹

(Franklin D. Roosevelt)
November 17, 1944.

Bevezető gondolatok

Jelen tanulmány mottójaként szereplő idézet Franklin D. Rooseveltnek, az Egyesült Államok Elnökének Vannevar Bush-hoz, a Roosevelt elnök által 1941-ben kibocsátott Executive Order alapján létrehozott Tudományos Kutatási és Fejlesztési Iroda (Office of Scientific Research and Development)² általa kinevezett igazgatójához³ 1944. november 17-én írt leveléből származik. Az elnök, felismerve az egyetemi és ipari kutatóhelyeken létrejött szellemi tulajdon kiemelkedő jelentőségét, számos, pontosan négy, a jelenlegi szellemi tulajdonvédelmi rezsimeket is meghatározó kérdést fogalmazott meg, így többek között azt, hogy a kormányzat miként tudja támogatni a magán- és közszféra kutatási aktivitását.⁴

A levélben felvetett kérdések máig időszerűek, hiszen az innováció és annak foka kihathat a versenyképességre, a versenyképes tudás birtoklása meghatározza versenyipiaci pozícióinkat.⁵ A szellemi tulajdon hasznosíthatóságának foka, illetve maga a hasznosítható szellemi tulajdon megalkotására való képesség befolyásolni képes a kereskedelmi megállapodások létrejöttét és tartalmát, vonzóvá teheti az adott államot, szerződő partnert. Mindez azonban feltételezi az innovációs folyamatok aktivitását, s az azt támogató jogi garanciák meglétét. Tanulmányomban be kívánom mutatni azt a folyamatot, amely az

¹ *President Roosevelt's letter* In: BUSH, Vannevar: *Science The Endless Frontier. Report to the President on a Program for Postwar Scientific Research*, July 1945, United States Government Printing Office, Washington, 1945., VIII.

² LINK, Albert N.: *Public/Private Partnerships: Innovation Strategies and Policy Alternatives*, Springer, New York, 2006., 16.

³ Bush korábban a Carnegie Institution of Washington elnöke volt, akit Roosevelt 1940-ben az ekkor létrehozott National Defense Research Committee elnökéül kért fel. LINK, 2006. 16.

⁴ „Third: What can the Government do now and in the future to aid research activities by public and private organizations? The proper rules of public and of private research, and their interrelation, should be carefully considered.” *President Roosevelt's letter* BUSH, 1945. VII.

⁵ A versenyképesség és a szellemi alkotások uniós helyzetéről lásd részletesen: TATTAY Levente: *Versenyképesség és szellemi alkotások az Európai Unióban*, Wolters Kluwer, Budapest, 2016.

egyetem-ipar kutatás-fejlesztési relációjában paradigmaváltást eredményezett, s új szellemi tulajdonvédelmi megoldásokat generált. Különösen vizsgálni kívánom a Bayh-Dole Act mai napig érezhető hatása⁶ mellett a címben felvetetteket, miszerint a magyar jogszabályi környezet és gyakorlat számára tud-e tanulságokkal szolgálni.

Az ipar és az egyetem kapcsolata – Az egyetemi tudás felértékelődése

Az egyetemi, akadémiai kutatás kiemelkedő szerepe az atombombát a felhasználásig eljuttató Manhattan Projekt kapcsán vált egyre inkább nyilvánvalóvá, hiszen egyértelművé tette az egyetemi kutatás katonai, hadászati eszközök fejlesztésében és megvalósításában való prioritizált szerepkörét. Ez a felismerés vezette – a bevezetőben már említett – Vannevar Bushnak Harry S. Truman elnök számára 1945. július 25-én keltezett összefoglaló jelentését,⁷ amelyet a kutatási eredmények hasznosítását, az intézményes technológia transfert támogató kormányzati tevékenység megalapozó koncepciójának tekintenek. A jelentés egyik fontos üzenetként fogalmazta meg az egyetemeken létrejövő szellemi tulajdon gazdaságot élénkítő, erősítő szerepkörét, amely tevékenység kiemelt alapkutatási támogatást igényel a kormányzat részéről.⁸ Bush úgy vélte, a jövőbeni fejlesztések és innováció akkor lesznek sikeresek, ha a fókusz a kutatók közötti tudományos együttműködés kötelékének kialakítására, erősítésére helyeződik.⁹

Az amerikai innovációs stratégia további jelentős mérföldköveként 1980-ban lépett életbe a Jimmy Carter által 1980. október 21. napján aláírt Stevenson-Wydler Műszaki Innovációs törvény,¹⁰ melynek alapvető célja az egyetemen létrejött szellemi tulajdon eredményes

⁶ HÜLSBECK, Marcel: *Wissenstransfer deutscher Universitäten: Eine empirische Analyse von Universitätspatenten*, Gabler-Verlag, 2011., 25.

⁷ Science The Endless Frontier. A Report to the President by Vannevar Bush, Director of the Office of Scientific Research and Development, July 1945

⁸ Vö. SZENTGYÖRGYI Zsuzsa: *Innováció – A K&F társadalmi-gazdasági hasznosítása. Az innovációhoz kötődő törvények, rendelkezések egyes fejlett országokban*. Oktatási Minisztérium K&F Helyettes Államtitkárság, 2003. március, 28. Internetes megjelenés.

⁹ Bush jelentésében az alábbi megállapításaiból indult ki:

„Progress ... depends upon a flow of new scientific knowledge” (p.5.) „Basic research leads to new knowledge. It provides scientific capital ... New products and new processes do not appear full-grown. They are founded on new principles and new conceptions, which in turn are painstakingly developed by research in the purest realms of science” (p.11.) „The responsibility for the creation of new scientific knowledge ... rests on that small body of men and women who understand the fundamental laws of nature and are skilled in the techniques of scientific research.” (p.7.) „A nation which depends upon others for its new basic scientific knowledge will be slow in its industrial progress and weak in its competitive position in world trade, regardless of its mechanical skill.” (p. 15.) „The Government should accept new responsibilities for promoting the flow of new scientific knowledge and the development of scientific talent in our youth.” (p.7.) „If the colleges, universities, and research institutes are to meet the rapidly increasing demands of industry and Government for new scientific knowledge, their basic research should be strengthened by use of public funds.” (p.16.) „Therefore I recommend that a new agency for these purposes be established.” (p.8.) Bush javasolta a National Research Fund létrehozását. A felsorolászerű kiemelések In: LINK, 2006. 18.

¹⁰ Stevenson-Wydler Technology Innovation Act of 1980. An Act to promote United States technological innovation for the achievement of national economic, environmental, and social goals, and for other purposes. (Pub.L. 96-480) (94 Stat. 2311); A jogszabályt később a Federal Technology Transfer Act of 1986 (P.L. 99-502) és az America Creating Opportunities to Meaningfully Promote Excellence in Technology, Education, and Science Act of 2007 (P.L. 110-69) (America COMPETES Acts.) módosította.

transzfere az ipari szereplők számára, a hasznosítás ösztönzése, s gördülékenyebbé tétele.¹¹

Ugyanakkor az ipari és egyetemi szereplők hagyományosan és jellemzően eltérő motivációs háttérrel bírnak, mely attitűd befolyásol(hat)ja a partnerség eredményességét. A felsőoktatás alapvetően négy fő területen járul hozzá a társadalmi és gazdasági fejlődéshez.¹² az oktatáson keresztül a humán tőke létrehozása, a kutatáson keresztül a tudásbázisok építése, elsősorban a tudás felhasználóival történő kölcsönkapcsolatokon keresztül a tudás terjesztése és felhasználása, valamint a generációk közötti tárolás és a tudás átadásán keresztül a tudás fenntartása területén. Az egyetem egyik fő szerepe az ipar számára a tanítás, utánpótlás-képzés. Az egyetem szűri ki a tehetségeket az ipar / gazdaság számára, kutatási tapasztalatokkal rendelkező diplomásokat közvetít.¹³ Az ipar és az egyetem – hagyományosan – két külön világ: „Míg az üzleti menedzser más embereken keresztül dolgozik, az akadémikusok nem méltányolják igazán, ha vezetik őket.”¹⁴ Az együttműködés másik fontos ága a technológia, tudás átadása. Ezen együttműködési aktivitások mindegyike kihat a versenyképességre és az innovációra. Az ipar és egyetem eltérő motivációs háttérnek összefoglalását adja a lenti, Tomiura kutatásain alapuló táblázat.

*Táblázat: Motiváció és kereslet az iparban az egyetemi-
ipari együttműködésre, illetve ennek formái*

Ipar	Akadémia
A gazdasági értékek meglátása	Intellektuális értékek létrehozása
Ipari alkalmazhatóság	Tudományos hitelesség
Piacközpontú	Hivatásközpontú
Induktív vagy szintetikus	Deduktív vagy analitikus
Problémaközpontú (tudományágakon átívelő)	Tudományági
Telezis (célközpontú)	Ritkaságok iránti érdeklődés/kíváncsiság
Ütemtervi elkötelezettség	vezérelte
	Nincs időkorlát
Magántermék (magántulajdon)	Közjó,

¹¹ A törvény céljaként az alábbiak kerültek megfogalmazásra:

„3.§ Cél

A jelen Törvény célja az, hogy növelje az Amerikai Egyesült Államok gazdasági, környezeti és társadalmi jólétét azáltal, hogy

- (1) szervezeteket hoz létre a végrehajtó ágazatban a technológia – tanulmányozására és ösztönzésére;
- (2) elősegíti a műszaki fejlődést, ipari technológiai központok létrehozása révén;
- (3) ösztönzi a központilag támogatott műszaki fejlesztések jobb kihasználását az állami és helyi kormányzatok, valamint a magánszektor által;
- (4) bátorítja a műszaki fejlesztést azzal, hogy elismerésben részesíti a műszaki téren jelentős eredményeket elérő személyeket és vállalatokat;
- (5) elősegíti a tudományos és műszaki személyi állomány cseréjét az egyetemek, az ipar és szövetségi laboratóriumok között.”

A törvény hívta életre az Office of Research and Technology Applications-t. 15 USC § 3710

¹² *Tertiary Education for the Knowledge Society Volume 1 and Volume 2*, TEMPUS Közalapítvány, Budapest, 2008., 20.

¹³ SCHUETZE, Hans G.: *Ipari innováció és a tudás létrehozása és terjesztése: következmények az egyetem és ipar kapcsolataira*. In: Tudásmenedzsment a tanuló társadalomban, OECD, 2001., 206.

¹⁴ ELIASSONN, Gunnar: *Az ipari politika, a kompetenciablokkok és a tudomány szerepe a gazdaság fejlesztésében: Az ipari politika egy intézményi elmélete*. In: Tudásmenedzsment a tanuló társadalomban Oktatás és készségek, OECD, 2001., 186.

<i>Titokban tartás</i> <i>Szervezeti berendezkedésből eredő gyorsaság</i> <i>piaci alapú javadalmazási / jutalmazási rendszer</i> <i>piaci kultúra</i> <i>titkosság</i>	<i>állami tulajdon</i> <i>Publikálási kényszer</i> <i>Túlzott adminisztrációs kényszer</i> <i>jogszabályi / szabályzati háttérű javadalmazási / jutalmazási rendszer</i> <i>akadémiai szférában való szocializációt közvetítő kultúra</i> <i>nyitottság</i>
---	--

Forrás: Hans G. Schuetze által Tomiurától (1997) átvéve,¹⁵ a kurzívval szedett részek saját tartalom és szerkesztés

Egyes felfogások szerint az egyetem közömbös találmányainak kereskedelmi értéke iránt, mindemellett a felépített tudás csupán néha válik technológiává, s ipari alkalmazhatóságához további szereplők beavatkozása / bevonása szükséges.¹⁶ A publikált korábbi gyakorlat szerint a kutatási téma meghatározása és az eredmény létrehozatala az egyetemek által irányított.¹⁷

Számos tényező motiválta / motiválja az egyetemi, akadémiai szférát az iparral való kutatási együttműködések kialakítására, kutatási eredmények létrehozatalára. Ilyen paradigma-váltást eredményező tényezők a kormányzati, állami támogatottság kevésbé elégséges foka, a többletfinanszírozás iránti vágy,¹⁸ s annak felismerése, hogy az egyetemek a tudományos ismeretek létrehozásában ma már nem rendelkeznek monopóliummal. A tudáslétrehozók hálózata már nem kizárólag az akadémikusokból, egyetemi professzorokból kerül ki, javarészt ipari szereplők alkotják. Ahogy Gibbons fogalmazott: „az akadémikusok, akik elzárkóznak a technológiai innovációktól, kizárják magukat társaik fontos csoportjaiból – a maguk és intézményük hátrányára”¹⁹ Ezért az egyetemi kutatóknak a „tudáslétrehozók hálózatában” szükséges részt venniük, ahol nem csupán az akadémiai szféra, hanem az ipari kutatók is jelentős részt képviselve jelennek meg.²⁰ Ezen gondolkodásbéli szemléletváltáshoz a kormányzati támogatáson kívül szükséges megvizsgálni azt is, miként támogatja a folyamatot a jogi keretrendszer. Az ipar részéről elvárásként jelenik meg a szellemi tulajdonviszonyok átláthatósága, lévén sok esetben a hasznosításba kockázati tőkebefektetőt kívánnak bevonni, amely üzleti tárgyalások egyik sarkalatos pontja a szellemi tulajdoni kérdésekben való tisztán látás. Az ipar abszolút hatályú, minden harmadik személyt kizáró oltalomban részesíthető szellemi tulajdonban gondolkodik, az együttműködéstől is elsődlegesen ilyen kimenetet vár. A szabadalmak nyilvánossága támogatja a technológiai és tudományos tudás terjedését, segíti megakadályozni a költséges kutatások párhuzamoságát.²¹ Emellett a kutatóhelyen belül evidens azon hallgatólagos, vagy implicit tudás²²

¹⁵ SCHUETZE, 2001. 209.

¹⁶ ELIASONN, 2001.184.

¹⁷ OECD Innovációpolitikai országtanulmányok Magyarország 2009., Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, Budapest, 2009., 30-31.

¹⁸ SCHUETZE, 2001. 207.

¹⁹ Gibbons, M.: „The industrial-academic research agenda” In: Whiston, R. (ed.): Research and Higher Education – The UK and the UK and the US, SRHE and Open University Press, Buckingham. 1992. 97.

²⁰ Vö. SCHUETZE, 2001. 207.

²¹ OECD Innovációpolitikai országtanulmányok Magyarország 2009., Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, Budapest, 2009., 59.

²² POLÁNYI Mihály: *Personal Knowledge: Towards a Post-Critical Philosophy*, Routledge and Kegan Paul, 1962. – Magyarul: *Személyes tudás: úton egy posztkritikai filozófiához*. I-II., Atlantisz. 1994.

megléte, és felhasználása, akár közkincs szerűen az ipar megrendelt szükséglet kielégítéséül is, mely nélkül pl. a szabadalmi leírásban szereplő találmány megvalósíthatósága hiátust szenvedne.²³

Az ipar-egyetem együttműködésének egyes modelljei

Az ipar és az egyetemek közötti távolságtartó kapcsolat megváltozni látszik az elmúlt években. Ez azzal van szoros összefüggésben, hogy az iparosodott országok az 1900-as évek végén aktivitásokat fejtettek ki az innováció és versenyképesség növelése érdekében. A máig tartó fejlődési folyamatot tekintve alapvetően két nagy szakasz mutatható ki, mely egyes szakaszok az ipar és egyetemek közötti kapcsolat felfogását érintő paradigmaváltásokon nyugszanak. Az 1950-es évek Amerikájában, majd az 1970-es évek Európájában a fókusz az egyetemi kutatási kapacitáson nyugodott, az ipari szférából érkező kutatási megbízásokon alapult a kapcsolat,²⁴ a közfinanszírozásból létrejött szellemi tulajdon állami tulajdon tárgyát képezte.²⁵ A felfogásbéli fordulatot az jelentette, amikor az Amerikai Egyesült Államokban a Kongresszus Ronald Reagan hivatali ideje alatt,²⁶ 1980. december 12-én elfogadta a demokrata párti Birch Bayh Indiana állambeli, és a republikánus Bob Dole kansasi szenátor által támogatott, a szakirodalomban az egyetemi kutatási eredmények szabadalmaztatásának hatékony és dinamikus katalizátoraként aposztrofált²⁷ The Patent and Trademark Law Amendments Act-et, az ún. Bayh-Dole törvényt.²⁸ A törvény lehetőséget biztosít arra, hogy a közfinanszírozású kutatóhelyek és az egyetemek az állami pénz felhasználásával elért tudományos eredményeket szabadalmaztathassák és licenciát adjanak a szabadalmi oltalommal védett találmányokra, maguk határozzák meg, ki számára és milyen feltételekkel biztosítanak kizárólagos jogot az állami támogatással megvalósult találmányaik hasznosítására.²⁹ Ezáltal a szellemi termék a kutatót foglalkoztató szervezet /

²³ Harry Collins példája szerint a kutatói közösség egy általa olvasott cikkben szereplő leírás alapján mindaddig nem tudja a kísérleti berendezést reprodukálni, amíg személyes találkozó során nem tudja megszerezni a hallgatóságos tudáselemeket. COLLINS, Harry: „What is TRASP? The Radical Programme as a Methodological Imperative”, *Philosophy of the Social Sciences* 11: 215-224. 1981.

²⁴ Buzás Norbert: *A vállalkozói szellem szerepe a spin-off cégek alapításában*. In: Czagány László – Garai L. (szerk.): *A szociális identitás, az információ és a piac*. SZTE Gazdaságtudományi Kar Közleményei, JATEPress, Szeged, 2004., 258.

²⁵ NOVOTNY Ádám: *Az egyetemi kutatási eredmények értékesítésének néhány kérdése és problémája*. *Periodica Economica*, 4. évf., 2011. szeptember, 130.; SCHÜLER, Julia: *Die Biotechnologie-Industrie: Ein Einführungs-, Übersichts- und Nachschlagewerk*, Springer-Verlag, Berlin Heidelberg, 2016., 41.

²⁶ KLEMPERER, David: *Interessenkonflikte der Selbsthilfe durch Pharma-Sponsoring*. In: *Bundesgesundheitsblatt – Gesundheitsforschung – Gesundheitsschutz* 1 2009, 72.

²⁷ Vö.: HOEREN, Thomas: *Zur Patentkultur an Hochschulen – auf neuen Wegen zum Ziel*. In: *Wissenschaftsrecht* Bd. 38., Mohr Siebeck, 2005., 132.

²⁸ Patent and Trademark Law Amendments Act (Pub. L. 96-517, December 12, 1980). A törvényt az azt támogató Birch Bayh és Bob Dole szenátorok után mind a köznyelv, mind a szakirodalom Bayh-Dole törvényként nevesíti.

²⁹ A Bayh-Dole Act hatásához és modell szerepéhez lásd: MOWERY, David C. – SAMPATN Bhaven N.: *The Bayh-Dole Act of 1980 and University-Industry Technology Transfer: A Model for Other OECD Governments?*, *The Journal of Technology Transfer* December 2004, Volume 30, Issue 1–2, pp 115–127; MOWERY, David C.: *The Bayh-Dole Act of 1980 and University-Industry Technology Transfer: A Policy Model for Other Governments?*, https://projects.merid.org/SITECORE_DOCS/David%20Mowery%20Paper.pdf; Tudás-menedzsment szempontú

egyetem „tulajdonába” került, mely paradigma-váltásért „cserébe” az állam elvárta a kutatási eredmények hasznosítását a gazdaság, a kutatók és az egyetem javára. A Bayh-Dole Act számos, a mai szellemi tulajdonvédelmi és egyetemi-ipari kapcsolati tablót meghatározó következménnyel járt. Így – többek között –

- javította az ipar és az egyetemek közötti együttműködést,³⁰
- az egyetemeken keletkezett szellemi tulajdon kezelésére szabályozási keret létrehozását generálta,³¹
- az egyetemek a jellemzően állami költségvetésből táplálkozó kutatások eredményeit nagy számban szabadalmaztatták,³²
- az oltalommal biztosított intellektuális alkotótevékenység eredményeiből a kutatóhelyet jogosító szellemi tulajdon portfólió született,³³
- melyet az ipar licenciaszerződések útján hasznosított,³⁴
- az egyetemek a hasznosításra az egyetemi-ipari kapcsolatokat menedzselő szervezeteket, szervezeti egységeket, így különösen technológia-transzfer irodákat (Technology Transfer Office=TTO) hoztak létre,^{35 36}
- az egyetemek saját kutatás-értékesítési rendszereket dolgoztak ki,³⁷
- a hasznosítás eredményeként spin-off cégek,³⁸ illetve más vállalatok számosa alakult,³⁹
- gyorsabbá vált a kutatási eredmények gazdaságban, így különösen termékekben és szolgáltatásokban való megjelenése,
- a modell felerősítette az egyetemek üzleti alapú gondolkodásának érdekkörét,⁴⁰
- s mindez, a szellemi tulajdon alkotását generáló⁴¹ és munkahelyteremtő hatással bírt.⁴²

megközelítéssel vizsgált hatásához lásd: SAUSOIS, Jean-Michel: *A tudásmenedzsmentről készült szakértői beszámoló bemutatása*. In: Tudásmenedzsment a tanuló társadalomban, OECD. 2001. 136.

³⁰ VÍGH József Ferenc: *A Bayh-Dole Act megvalósulása és hatása az USA-ra – Az egyetem-ipar K+F együttműködés néhány kérdése az EU-ban*. In: *Külgazdaság* 52. évfolyam 2008/11-12., 155–174. Internetes kivonat.

³¹ Uo. Internetes kivonat.

³² Míg a 70-es évek kezdetétől az akadémiai szférában mintegy 250 szabadalom keletkezett évente, ez a szám a 70-es évek végétől 1998-ra 3224 szabadalomra nőtt. HOEREN, 2005. 132. Hasonló számokat jelöl SCHÜLER, 2016. 41.; Vö. BUZÁS, 2004. 258.

³³ Vö. BUZÁS, 2004. 258.

³⁴ HOEREN, 2005. 132.

³⁵ Vö. BUZÁS, 2004. 258.

³⁶ A Massachusetts Institute of Technology, Sloan School of Management indította el a világon elsőként 1981-ben a mesterszintű technomenedzsment oktatási programját. PATAKI Béla: *A technológia menedzselése*, Typotex, 2005. 55.

³⁷ NOVOTNY, 2011. 130.

³⁸ Vö. BUZÁS, 2004. 258.; GAZDIG György: *Gondolatok a spin-off vállalkozásokról*. Hadtudományi szemle, 2008. 1. évf. 3. szám, 111.; 1993 és 2000 között mintegy 3000 start-up vállalkozás létesült. Kurzfassung Verwertung wissenschaftlicher Ergebnisse: Patentverwertung und Lizenzvergabe durch öffentliche Forschungseinrichtungen Overview Turning Science into Business: Patenting and Licensing at Public Research Organisations German translation, OECD, 2003., 2.

³⁹ Az 1980-as évektől 2002-ig mintegy 2000 új vállalkozás létesült, melyek 2002-ben mintegy 40 milliárd dollárral járultak hozzá az USA gazdaságához Vö.: SCHÜLER, 2016. 41. Hasonló számot jelöl: *Amerika stärkt die Innovationsfreudigkeit*. In: *Der Tagesspiegel*, 2003. november 9. Oldalszám nélküli online kiadás

⁴⁰ HÜLSBECK, 2011. 25.

⁴¹ 1980 és 1990 közötti 10 évben TTO-val rendelkező felsőoktatási intézmények száma 25-ről 200-ra, az egyetemi szabadalmak száma pedig 300-ról közel 2000-re nőtt Amerikában NOVOTNY, 2011. 130. által hivatkozva ETZKOWITZ, Henry: *MIT and the Rise of Entrepreneurial Science*, Routledge, London, New York, 2007.

⁴² 1980 óta 260 000 új munkahely létesült a törvény hatásaként. In: *Innovation's golden goose*; SCHÜLER, 2016. 41.; *Amerika stärkt die Innovationsfreudigkeit*. In: *Der Tagesspiegel*, 2003. nov. 9. Oldalszám nélküli online kiadás

Ez a felfogás az egyetem nagyvállalattá, tudástermelő szervezetté válásának egyik fontos lépése.⁴³ Ezen hatások bekövetkeztének elengedhetetlen feltétele volt a törvényből eredően az egyetemi alkalmazottak által, a megalkotott szellemi termék azonnali, egyetem irányába való bejelentés kötelezettségét tartalmazó szerződés (intellectual property participation agreement) aláírása.⁴⁴

A Bayh-Dole Act felfogása vált később számos ország szabályozási modelljévé. Így 1999-ben, Kanadában a szakértői fórum az egyetemi kutatás piacosítására (Expert Panel on the Commercialisation of University Research) ajánlatban fogalmazta meg olyan irányelvek elfogadását az egyetemek részéről, melyek megkövetelik a kutatók által létrehozott szellemi tulajdon intézményi bejelentését.⁴⁵ Japánban ugyancsak ugrásszerűen nőtt a szabadalmi oltalmi bejelentések száma a Bayh-Dole modell bevezetésére visszavezetetten.⁴⁶ A német Arbeitnehmererfindungsgesetz novelláris módosítása szintúgy a Bayh-Dole rezsím mintájára épül.⁴⁷ A 2002-es novelláris módosítás előtt ugyanis a német professzorok szabadon dönthették el, hogy szabadalmaztatják-e kutatási tevékenységük eredményét, s a jogi norma általi biztosított „Professorenprivileg” alapján a munkájuk során létrehozott találmányt saját nevükben szabadalmaztathatták.⁴⁸ A 2002-es reform óta ezen eredmények jogosítottjává az egyetemek váltak.⁴⁹

A Bayh-Dole szemléletre épülő modell jól leképezhető az egyes országokban kialakult rezsimek vizsgálata során. Ezek a lépések – alapvetően – az alábbiak: a. a Bayh-Dole modellel nyugvó jogi keretrendszer, így különösen innovációs törvények,⁵⁰ technológia-transzfer⁵¹ jogszabályok megalkotása b. a folyamatot segítően technológia-transzfer / technológia licenc irodák⁵² (TLO) létrejötte⁵³ c. az eredmények hasznosítására hasznosító (spin-off) társaságok létrejötteinek jogi támogatása. A Bayh-Dole rezsím szerinti együttműködések formális eszközei a létrejövő szellemi alkotás szabadalmazása, titokban tartása, oltalom alá helyezése, annak hasznosítását szolgáló licenciaszerződés megkötése, valamint hasznosító (spin-off), korai fázisú (start-up) cégek alapítása. Informális eszközként ezeket támogatandó-

⁴³ KOZMA Tamás: *A repozitórium – és akik körülállják*. Educatio. 2013. 22. évf. 3. szám., 345.

⁴⁴ HOEREN, 2005. 132.

⁴⁵ vö. SCHUETZE, 2001., 201

⁴⁶ A japán állami K+F politika irányításáért felelős Oktatási, Kulturális, Sport, Tudományos és Technológiai Minisztérium felmérése szerint 2004-ben az állami egyetemeken 4200 szabadalmi bejelentés született, ami hétszerese a 2002-re vonatkozó adatnak. GYÖR Miklós: *Szabadalmaztatási láz a japán állami egyetemeken*. nkfi.gov.hu/magyar/pdf-nyomtatás?cikkid=5031 Oldalszám nélküli internetes megjelenés.

⁴⁷ HÜLSBECK, 2011. 25.

⁴⁸ Vö.: MOLNÁR István: *Szabadalmi anyagi jogi problémák és megoldási elképzelések közfinanszírozású kutatóhelyeken*, Doktori értekezés, 2011., 62., 87-88.

⁴⁹ TINNEMANN, Peter – ÖZBAY, Jonas – SAINT, Victoria A. – WILLICH, Stefan N.: *Patenting of University and Non-University Public Research Organisations in Germany: Evidence from Patent Applications for Medical Research Results*. <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0014059> oldalszám nélküli internetes megjelenés

⁵⁰ Lásd: 2004-es innovációs törvény

⁵¹ Lásd a japán Law Promoting Technology Transfer from Universities to Industry 1998-as életbeléptetése. GYÖR Miklós: *Szabadalmaztatási láz a japán állami egyetemeken*.; KOZMA Tamás: *A repozitórium – és akik körülállják*

⁵² Uo. oldalszám nélküli internetes megjelenés

⁵³ Az Egyesült Államokban alig tíz év alatt, 1980 és 1990 között a technológiatranszfer-irodákkal rendelkező egyetemek száma 25-ről 200-ra nőtt. NOVOTNY Ádám: *Az egyetemi-ipari technológiatranszfer sajátosságai Magyarországon*. Közgazdasági Szemle, 60. évf., 2013. október, 1120.

an jöttek létre a technológia-transzfer / technológia licenc irodák. Az informális és formális eszközrendszer egymást feltételező, kiegészítő, segítő, támogató viszonyrendszerben áll egymással, hisz közös célként kívánják elérni a versenyképesség fokozását, a hasznosítható és piacképes tudás megszerzését. A TTO-k szerepköre jelenleg is állandó változásban van, hiszen a körülölelő társadalmi, gazdasági környezet folytonos megújulást kíván tőlük, s nem elégszik meg a „statikus” szerepkörrel, olyan dinamikus háttér munkára kényszeríti őket, amely lehetővé teszi a felsőoktatási intézmények szellemi tulajdon „kibocsátásának” folyamatos monitorizálását, s ehhez képest a piaci partnerek felkutatását, s ugyanezt a folyamatot éppen fordítva is, vagyis feladatává teszi, hogy a piacról érkezett igényeket az azokat minél hatékonyabban kiszolgálni képes kutatócsoportokhoz csatornázzák be. Ez az elvárás a TTO-któl összetett feladatot, s proaktív hozzáállást kíván.

A Bayh-Dole Act-en kívül más modellek is megjelentek az ipar és egyetem közötti együttműködésben, így például a „nyílt tudomány” (open science) elvére épülten a Glasgow-i Egyetem 2010-ben hirdette meg az ún. „Easy Access IP” programját, melynek keretében néhány megalkotott szellemi tudását mindenki számára hozzáférhetővé teszi, arra sem az egyetem, sem pedig a kutató nem formálhat kizárólagos jogot.⁵⁴ A Glasgow-i példát később további egyetemek követték, mint például Bristol és a Londoni King’s College.⁵⁵ Svédországban a kutatót illeti meg a létrehozott szellemi tulajdonhoz fűződő jogosultság, míg Kanadában az egyetem döntési kompetenciájába tartozóan vagy a kutatót, vagy az egyetemet illetik meg a jogosultságok, vagy a felek jogközösségébe kerül.⁵⁶ A Henry Chesbrough könyvét⁵⁷ követően terminus technicusként elfogadott nyílt innováció (Open Innovation) a közfinanszírozású kutatóhelyek és az ipar kapcsolatát ugyancsak más megközelítésbe helyezi.

Az Európai Bizottság Közleményére⁵⁸ utalva a nyílt innováció elvárásként jelentkezik, támogatva ezáltal is azt a felfogást, mely szerint az új technológiák nem csak a cég belső bázisából bontakozhatnak ki, belső és külső ötleteket egyaránt felhasználhat az új szellemi termék létrehozatalához.⁵⁹

Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a Bayh-Dole rezsime sikerét számos empirikus kutatás kétségbe vonja nem csak Európában, hanem az Egyesült Államokban is.⁶⁰ Egy, az Egyesült Államokban megvalósult empirikus kutatás alapján, ahol közel 1500 amerikai gyártóvállalat K+F egysége, laborvezetője körében végeztek felmérést, kimutatták, hogy az egyetemi kutatások ipari innovációra gyakorolt hatása a gyógyszergyártásban a legszámottevőbb, az egyetemi tudás nem formalizáltan, hanem sokkal inkább informális módon, interperszonális kapcsolatok révén, s leginkább tudományos publikációk útján jut el az ipari szereplőkhöz,

⁵⁴ Vö. NOVOTNY, 2011. 131.

⁵⁵ A Defense Science and Technology Laboratory Easy Access IP portfóliójában jelenleg 15 szellemi alkotás szerepel. <https://www.gov.uk/guidance/easy-access-intellectual-property#dstl-easy-access-ip-portfolio> (2017. november 25.)

⁵⁶ NOVOTNY, 2011. 131.

⁵⁷ CHESBROUGH, Henry: *Open Innovation: The New Imperative for Creating and Profiting from Technology*, Harvard Business School Press, Boston, 2003.

⁵⁸ A Bizottság 2007. április 4-i közleménye: A kutatóintézmények és az ipar közötti tudásátadás hatékonyságának javítása Európában: a nyílt innováció felkarolása.

⁵⁹ Vö.: MOLNÁR István – NÉMETH Gábor: *Egyetemi szellemi tulajdon-védelem és ipari kapcsolatok a nyílt innovációs közegben: Open Access vagy monopoljogok?* Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 4. (114.) évf. 5. szám, 2009. október 7.

⁶⁰ Vö. NOVOTNY, 2011. 132.

akik ez utóbbit tekintik a legfontosabb egyetemi információforrásnak.⁶¹

Európában a 2000-ben tartott lisszaboni csúcs helyezte az egyetemi kutatások közvetlen gazdasági hasznosítását a politikaformálók figyelmének fókuszába. A Lisszaboni Európai Tanács célként fogalmazta meg, hogy Európa a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásra alapuló gazdaságává váljon, amely képes a fenntartható gazdasági növekedésre, több és jobb álláslehetőséggel és nagyobb társadalmi összetartással. A Tanács 2001-ben fogadta el a Lisszaboni stratégia környezeti dimenzióval való kiegészítését és továbbfejlesztését, a Közösség Fenntartható Fejlődési Stratégiáját, az ún. Göteborgi Stratégiát „Egy fenntartható Európa felé” címen. Majd 2002-ben Barcelonában kiegészítette a stratégiát az ún. külső dimenzióval, az Európai Unió pedig támogatta a johannesburgi fenntartható fejlődésről szóló világcsúcs következtetéseit. 2005-ben már láthatóvá vált, hogy a Lisszaboni Stratégia céljai nehezen fognak teljesülni, ezért megújították a Stratégiát, és nemzeti akcióterveket készítettek, amelyekben a hangsúlyt a gazdasági növekedésre helyezték. Az Európai Tanács 2007-ben kérte fel a Bizottságot, hogy 2009 júniusáig nyújtsa be az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiáról szóló második jelentését. Az Európai Bizottság 2009 júliusában adta ki azt a közleményét, amely „A fenntartható fejlődés elvének általános érvényesítése az uniós szakpolitikákban: Az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának 2009. évi felülvizsgálata” címet viselte, és amely értékelte a Fenntartható Fejlődési Stratégiát. Az „EU 2020 Stratégia”-ban az öt célkitűzés egyikeként került megfogalmazásra a K+F/innováció, annak igényével, hogy az EU (köz- és magánforrásból származó) GDP-jének 3%-át a kutatás-fejlesztésre és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra kell fordítani.⁶²

Néhány gondolat a magyar ipari-egyetemi kapcsolati rezsimről

A munkaviszony keretében létrejött szellemi alkotás jogi helyzete rendezésének igénye – külföldi példákkal összehasonlítva – már viszonylag korán megjelent. A találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII. tc. 6. §-a a munkaviszonyban megalkotott találmány feltalálójának bejelentésére szankció alkalmazását rendelte.⁶³ Később a találmányok szabadalmi oltalmáról rendelkező 1969. évi II. törvény 1983. július 1. napjától hatályosan deklarálta a szolgálati találmány létét és a feltaláló szolgálati találmány megalkotását jelező bejelentési kötelezettségét.⁶⁴ Az alkalmazotti találmány az 1995. évi XXXIII. törvény közlőnyállapotában jelent meg először, s a jelenleg hatályos szabályozás is innen

⁶¹ Vö. NOVOTNY, 2011. 132.

⁶² A Barcelonai Európai Tanács ezzel összefüggésben annak igényét fogalmazta meg, hogy Európa oktatási rendszerei 2010-re „világviszonylatban mérvadóak” legyenek, s Európa kutatásra szánt ráfordítása a GDP 3%-ára növekedjen. Európai Bizottság, Közlemény: “Több kutatást Európának: a GDP 3%-a felé”, COM (2002) 499, 2002.9.11.

⁶³ „Állami vagy magánalkalmazásban álló személyek részére az alkalmazást adó állam kormánya vagy a magánvállalat elszóalálása esetében megtagadandó a szabadalom engedélyezése, ha a bejelentőnek alkalmazásából vagy hivatalos állásából folyó teendője volt, vagy szerződés kötelezte őt arra, hogy szakértelmét olyan gyártási eljárások vagy ipari termékek feltalálására használja fel, mint a minőre a szabadalmat kéri. Ily esetekben az államkormány, illetve a magánvállalat jogosítva van a szabadalmat a bejelentés visszavonásáról vagy elutasításáról vett értesítésétől 30 napon belül az első bejelentéstől számított elsőbbséggel maga részére igénybe venni.” 1895. évi XXXVII. tc. 6.§

⁶⁴ „9.§ (3) bek.: Ha a munkáltató a találmány ismertetésének átvételétől számított kilencven napon belül nem tesz szabadalmi bejelentést, a bejelentés megtételére – a munkáltató egyidejű írásbeli értesítése mellett – a

gyökerezik. A jogszabályi alapok tehát már régtől rendelkezésre állnak, s segítik rendezni a munkaviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban megalkotott találmány szellemi tulajdonjogi helyzetének kérdéskörét, biztosítva ezáltal szolgálati találmány esetén az egyetem szabadsalom jogosult, alkalmazotti találmány esetén pedig hasznosítási jogosultságát. Az ipar és egyetem közötti együttműködés kérdését az egyetem belső jogviszonyában szellemi tulajdoni rezsimünk a külföldi modellek szerint rendezi. Mindez fontos különösen azért, mert az egyetemi aktivitások, mint gondoskodás az iskolázott és tehetséges emberek meglétéről, kutatási eredményekről és egyetemi vállalkozókról, feltételezi a tulajdonjogok biztosítását.⁶⁵

Az ipari-egyetemi együttműködés magyar szabályozása ugyancsak a Bayh-Dole Act-en nyugszik. Az innovációs rendszer magyarországi szabályozásának 2003 és 2005 között lezajlott reformja eredményeként a 2004. évi innovációs törvény⁶⁶ a Bayh-Dole Act-et mintául véve alakította át a közfinanszírozású kutatóhelyek szellemi termékeivel kapcsolatos szabályozást.⁶⁷ A reform szükségessége bár már korábban felmerült, így a rendszerváltás után elkészült a műszaki kutatásról és innovációról szóló 1992. évi törvénytervezet, az azonban nem került a Kormány elé.⁶⁸ A kormány 2003-ban nyilvánította ki az innováció ügyének kiemelt kezelését. 2004-ben létrejött a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap, valamint az annak működéséért felelős innovációpolitikai központi szerv, a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (jelenleg: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal). Az elfogadott kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról szóló 2004. évi CXXXIV. törvény (a továbbiakban: 2004-es innovációs törvény) útján a jogalkotó törvényi kötelezettségként írta elő a kutatóhelyek számára szellemi tulajdon-kezelési szabályzat meglétét.⁶⁹ Az egyetemeken létrejöttek a szellemi tulajdoni portfólió kezelését, menedzselését végző technológia-transzfer irodák. Később az innovációs törvény állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény általi módosítása egyértelműsítette, a költségvetési kutatóhelyet illetik meg a jogszabály erejénél fogva átszálló, illetve az általa ellenérték fejében vagy ingyenesen szerzett szellemi alkotáson fennálló jogok. Az Európai Közösségek által finanszírozott kutatási keretprogramok esetében is hasonló szabályozás érvényesül. Főszabályként a támogatásban részesülő kedvezményezettet illetik meg mindazok a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok, amelyek a támogatott tevékenység keretében jöttek létre. A jelenleg hatályos innovációs törvény (2014. évi LXXVI. törvény – a tudományos kutatásról, fejlesztésről és

feltaláló is jogosult. A szolgálati találmánnyal a feltaláló vagy jogutódja rendelkezhet, ha az értesítés átvételétől számított hatvan napon belül a munkáltató nem nyilatkozik arról, hogy a szabadsalomra igényt tart.”

⁶⁵ ELIASSONN, 2001., 196.

⁶⁶ 2004. évi CXXXIV. törvény a kutatás-fejlesztésről és a technológiai innovációról

⁶⁷ A jogalkotó a törvény céljaként jelölte meg

- a) a kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs eredmények létrehozása és hasznosítása feltételeinek javításával segítse a magyar gazdaság fenntartható fejlődését,
- b) elősegítse a vállalkozások technológiai innováción alapuló versenyképességének növekedését és a régiókban található kutatás-fejlesztési és innovációs lehetőségek minél teljesebb körű hatékony kihasználását,
- c) ösztönözze a magas hozzáadott értéket előállító munkahelyek létrehozását,
- d) előmozdítsa a kutatás-fejlesztésben foglalkoztatottak szakmai felkészültségének javulását és társadalmi elismertségük növelését,
- e) járuljon hozzá az ország védelmi és biztonsági képességeihez szükséges fejlett technológiák alkalmazásához. (1.§ (1.) bek.)

⁶⁸ SZENTGYÖRGYI, 2003. 3.

⁶⁹ 2004-es innovációs törvény 18.§ (1) bek.

innovációról, továbbiakban: 2014-es innovációs törvény) alapján „A központi költségvetési szervnek minősülő kutatóhelynél keletkező, továbbá az általa ellenérték fejében vagy ingyenesen megszerzett szellemi alkotásokhoz fűződő jogok az államot illetik meg azzal, hogy az állam nevében és képviselőjében a tulajdonosi jogokat a központi költségvetési szervnek minősülő költségvetési kutatóhely gyakorolja, amely hasznosító vállalkozás alapítására, továbbá hasznosító vállalkozásban történő részesedésszerzésre (...) jogosult.”⁷⁰ A törvény jelenleg – nem követve a Bayh-Dole modellt, s ezáltal kevésbé támogatva az innovációs szándékokat – a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó részjogosultságok közül csupán a hasznosító vállalkozás alapítását, illetve abban való részesedésszerzés jogosultságát biztosítja a kutatóhely számára, a többi részjogosultság a saját hasznosításon kívül a nemzeti vagyonnal való gazdálkodás korlátjai alá esik.

Magyarország az elmúlt időszakban jelentős lépéseket tett az innováció és versenyképesség fokozása érdekében. A kormányzati politikában számos olyan változásra került sor, amely aktív módon elősegíti az ipar és egyetem közötti együttműködést. Ezek a széles skálán mozgó aktivitások a versenyképesség fenntartását, illetve fokozását célozzák. A Kormány az Európai Unió Európai Strukturális és Beruházási Alapokból finanszírozott pályázatok útján ösztönzi a vállalkozások, kutatóhelyek és felsőoktatási intézmények közötti fenntartható, stratégiai jelentőségű együttműködéseket üzletileg is hasznosítható tudományos eredmények létrejötté céljából.⁷¹ A projektek eredményeként új tudományos, műszaki eredmények, szellemi alkotások jöhetnek létre, s a felek szándékán nyugvó konzorciumi szerződés lehetőséget biztosíthat licencszerződés kötésére, illetve hasznosító vállalkozás alapítására.

Zárógondolatok

Ma már szinte axiómaként kezelendő: egyre inkább nő a tudás-alapú gazdaság jelentősége a világgazdaságon belül. Hovatovább a negyedik ipari forradalom most zajlik kiberfizikai rendszerekkel. Felgyorsult a világ, s benne megváltoztak azok az attitűdök, amelyek hosszú éveken, évtizedeken keresztül az ipar és egyetem együttműködését kísérték. Ezeket a változásokat a jogi normarendszernek le kell követnie, hisz biztosítania szükséges azt a jogi keretrendszert, mely bizalmat kelt a felekben, kiszűri a potyautas megoldásokat, s garantálja a kutatásban részesek, illetve a hasznosításban érdekeltek szándékának megvalósulását. Az egyetem és az ipar közötti bizalmi kapcsolat létét formális eszközként segíti a jogi keretrendszer, a jóhiszeműség és tisztesség vezérelve, a tájékoztatási és együttműködési kötelezettség, a szakmai szervek, társaságok, kutatóhelyek belső szabályzatai, valamint a partner üzleti hírneve, jó hírneve.

Az egyetemek jelentős tudásforrások az új ismeretek és az innovatív ismeretek generálása szempontjából.⁷² Elgondolkodtató, hogy a Bayh-Dole Act hatályba lépése előtt a szabadalmak hasznosítása iránti igény, lévén a szabadalom jogosulti pozíciójában az állam jelent meg, elég csekély volt. Csupán néhány vállalat investált milliókat az egyetemi együttműködésén nyugvó találmány termékébe fejlesztésébe, lévén szinte alig tudta a találmányt

⁷⁰ 2014. évi LXXVI. törvény 30.§

⁷¹ Lásd: GINOP-2.2.1-15 kódszámú K+F versenyképességi és kiválósági együttműködések címet viselő felhívás.

⁷² MOWERY, David C. – SAMPAT, Bhaven N.: *Universities in National Innovation Systems*. In: Fagerberg, Jan – Mowery, David C. (Ed.): *The Oxford Handbook in Innovation*, Oxford University Press, 2006., 214.

az állammal való bonyolult eljárás után hasznosítani.⁷³ Ennek az lett az eredménye, hogy abból az éves szinten több mint 30 milliárd dollárból, amelyet az állam a kutatás-fejlesztésre szánt, csupán egy csekély rész áramlott vissza a gazdaságba a kifejlesztett termékek és szolgáltatások formájában.⁷⁴ Az amerikai állam által „tulajdonolt” 28.000 szabadalomnak kevesebb mint 5 %-a került az ipar által hasznosításra.⁷⁵

A Bayh-Dole Act jelentős fordulatot eredményezett a szellemi termékek hasznosítása, piacra vitele kapcsán, amit legszemléletesebben az a hasonlat fejez ki, amely a felsőoktatási-innováció viagrájaként említi.⁷⁶ Annak kimondása, hogy – a jelenleg hatályos magyar szabályozástól eltérően – a létrejövő szellemi tulajdon az egyetemet illeti, megkönnyítette az ipari hasznosítás folyamatát, az ipari partner számára csökkentette a hosszabb ügyintézésből, illetve az állami szerepvállalásból eredő kockázatokat. A törvény számos hatása közül⁷⁷ e helyen a teljesítmény-orientáltságra törekvést emelném ki, lévén, az egyetemi kutatók sokkal inkább előtérbe helyezték a hasznosítható tudás megalkotására való törekvéseiket. Az OECD jelentésben kívánalomként jelent meg, miszerint ha a közfinanszírozású szervezetek esetén a finanszírozás mértéke erősebben kötődne a teljesítményhez, az segítené a kutatási tevékenységek kritikus tömegének megteremtését és javítaná a kiválósági központok nemzetközi versenyképességét.⁷⁸ A tudományos eredményekre nyitott közgondolkodás megalapozása mellett szimmetrikus információáramlást kell kialakítani az ipar és az egyetem kommunikációjában, különösen most aktuális ezen igény, amikor az információs és kommunikációs technológiák bevezetése csökkenti mind az időbeli, mind a térbeli távolságot, megkönnyítve a tudáslétrehozás folyamatát (különösen annak dokumentálását). Ezeket a folyamatokat természetesen segíthetik a tudományparkok, melyek az ipar és tudomány közötti közvetítőkként is tekinthetők, az egyetemen létrehozott tudás, illetve meglévő szolgáltatások tekintetében,⁷⁹ a jog eszközével lehetőséget kell keresni arra, miként növelhető az együttműködésben részes felek bizalma, s csökkenthető az együttműködéssel érintett kockázata. Az innovációs törvény értelmében az egyetemen létrejött szellemi alkotás az államot illeti, az állam nevében és képviselőjében a tulajdonosi jogokat az egyetem gyakorolja.⁸⁰ A kérdés csupán az, hogy az innovációs törvény ezen rendelkezése befolyásolja-e az ipari szereplőket az együttműködések kialakításában, s a licencszerződések megkötésében.

⁷³ *Amerika stärkt die Innovationsfreudigkeit.* Der Tagesspiegel, 2003. november 9. Oldalszám nélküli online kiadás

⁷⁴ LEAF, Clinton: *The Law of Unintended Consequences.* CNN Money. Fortune Magazine, Vom 19. September 2005 Oldalszám nélküli internetes megjelenés http://archive.fortune.com/magazines/fortune/fortune_archive/2005/09/19/8272884/index.htm; Schüller, 2016. 41.

⁷⁵ *Innovation's golden goose.* Economist, 2002. December 12.

⁷⁶ SCHÜLER, 2016. 41. Igaz, teszi mindezt a wikipédiára való hivatkozással.

⁷⁷ Jelenleg több mint 1000 high-tech és IT vállalat működik a Cambridge-i Egyetem körül „Szilícium-fennsík” név alatt. *Tertiary Education for the Knowledge Society Volume 1 and Volume 2*, TEMPUS Közalapítvány, Budapest, 2008., 107.

⁷⁸ *OECD Innovációpolitikai országtanulmányok Magyarország 2009.*, Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal, Budapest, 2009., 31.

⁷⁹ ELIASSONN, 2001., 187.

⁸⁰ 2014. évi LXXVI. törvény 30. §